

Forfatter: Heiberg, Johanne Luise

Titel: 1. Del : 1812-42

Citation: Heiberg, Johanne Luise: "1. Del : 1812-42", i Heiberg, Johanne Luise: *1. Del : 1812-42*, udg. af AAGE FRIIS ; ELISABETH HUDE ; ROBERT NEIENDAM ; JUST RAHBEK , 1944, s. 226. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-heibfr05val-shoot-idm139983403292208.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: 1. Del : 1812-42

VINTEREN 1838-39.

Imidlertid mærkede jeg snart ved atter at udføre mine mange Roller, at den Svækkelse i Halsen, hvoraf jeg i nogen Tid havde lidt, begyndte at blive af en alvorlig Natur. Hertil kom, at jeg begik den Daarskab at lade mig overtale til at udføre en Hovedrolle i en lille Operette: "Sara", af den danske Componist Løvenskiold. Denne lidenskabelige Rolle var i og for sig anstrengende nok til at trætte, og nu kom hertil Sangen og de mange Claverprøver foruden Theaterprøver - det var mere, end jeg kunde taale, og 227 mit Onde i Halsen tog saaledes til, at jeg for Alvor maatte tænke paa en Emserreise til næste Sommer. Jeg spillede dog hele denne Vinter som sædvanligt, men under ideligt Tryk af denne Halssvækkelse. At gjøre en saadan Reise var imidlertid saa bekosteligt, at vi ikke for egne Midler kunde bestride den, saa meget mindre som jo vort Hus maatte føres som sædvanligt i Hjemmet for Heibergs Moders og den unge Buntzens Skyld. Jeg tyede da til den gode Frederik den Sjette og bad ham, om jeg ikke ved Hjælp fra Staten kunde komme til at reise til Ems, i Haab om, at dette Bad vilde gjøre sin Virkning paa mig, som saa ofte paa mange Andre. Jeg talte med ham uden Frygt som med en gammel Bekjendt, thi jeg har jo alt fortalt, hvor nær han stod mig gennem mine Drømme. Han tog imod mig paa den faderligste og hjerteligste Maade, og da jeg sagde ham, at jeg var syg, stode Taarerne i det trofaste blaa Øie. "Gud bevares! Gud bevares!" raabte han den ene Gang efter den anden. "Er De syg? O, nei, det gaar ikke an; saa maa vi gjøre, hvad vi kunne for at faa Dem rask; Dem kunne vi ikke undvære, De er jo vor Perle." Ved disse sidste Ord var det, ligesom han selv blev forlegen over sit Udbrud, og der trak et rødt Skjær over hans ellers blege Ansigt. Jeg ønskede i dette Øieblik at slutte ham i mine Arme, saa elskværdig stod denne, for alle Lidelser følende, menneskelige Konge for mig. Det var en bekjendt Sag og erfaret af Utallige, at naar Nogen, som var syg, henvendte sig til ham, da greb en saadan Medlidenhed ham, at Bønnen flux var opfyldt. Mange foruden mig have vist set dette kjærlige Øie fyldt af Taarer. Adskillige have vist ogsaa misbrugt denne Hjertensgodhed til Skam for dem selv, men ikke for ham; thi det veed jeg, at jeg ikke vilde have været i Dens Sted, der havde fremkaldt disse Taarer ved en Løgn. Med den inderligste Hengivenhed og Taknemmelighed mindes jeg ham i hint Øieblik. Hans Ord vare ikke "favre Ord", der gled hen over Læben, men de vare følte og mente; og jeg fik, hvad jeg ønskede for at kunne reise til Ems.

Blandt de andre nye Roller, jeg spillede i Vinteren 1838-1839 var Sophies i "Veien til Ødelæggelse", Rosauras i Galderóns "Livet en Drøm" og endelig Ernestines i "Kjærlighedsdrømme", et fransk Stykke, bearbejdet af Heiberg.

1827 var "Kjærlighedsdrømme" første Gang opført og havde gjort stor Lykke. Fru Nielsen (dengang Fru Wexschall) udførte da Ernestines Rolle til Fuldkommenhed. Det var altsaa nu 12 Aar siden. Stykket havde i længere Tid været henlagt; Fru Nielsen spillede ikke mere unge Elskerinderoller, og da nu Directionen ønskede dette Stykke atter optaget paa Repertoiret, bad den mig om at overtage denne Rolle. Jeg mindedes endnu altfor levende Fru Nielsens Fremstilling til, at det var mig muligt at løsrive mig fra hendes 228 Opfattelse og skabe et selvstændigt Billede; dette følte jeg mere og mere ved Indstuderingen. Det var en forunderlig og vemodig Følelse, hvormed jeg beskæftigede mig med denne Opgave. Min Forgjængerindes Liv gled forbi min Phantasi, og mange Erindringer, mange Ungdomsminder dukkede op for mig. Det var nu fem Aar siden, hun hin Dag i Dyrehaven havde sagt de store Ord om Nielsen og deres Samliv. Det var ikke undgaaet min Opmærksomhed, at denne Illusion om ham og hans Værd var borte. Publikum, der misbilligede denne Forening, havde paa et Publikums sædvanlige, skaanselsløse Maade viist hende, at dets Gunst var hende berøvet; hertil kom, at hun tidligere end almindeligt tabte sit ungdommelige Udseende ved en for Blondinerne ikke sjelden Plage, nemlig en echaufferende Rødme, som ved den mindste Sindsbevægelse udbredte sig over hele Ansigtet, og som ingen Sminke formaaede at dække. Overgangen fra Elskerinde til ældre Characterroller er ikke let. Man har ondt ved at faa Publikum ind paa at betragte de nye Skikkelser af den gamle velbekjendte Personlighed. Hertil kom, at comisk Talent - det Eneste, som gjør Overgangen let og gennemførlig, naar den skal ske temmelig brat - var hun efter min Mening ikke i Besiddelse af. - Alt dette tilsammen gjorde, at hun paa den Tid var saa godt som ude af Repertoiret, medens hendes Lyst til at virke i dette var uforandret. Og alt dette gjorde atter, at der i hendes ellers bløde Sind var kommet en Bitterhed, en Irritabilitet, som gjorde hende ukjendelig for dem, der havde kjendt hende i tidligere Aar. Med Smerte saae jeg dette, og ikke sjelden var jeg selv Gjenstand for hendes opfarende Væsen; men aldrig gjengjældte jeg i ringeste Maade disse Udbrud; thi de bedrøvede mig uden at saare eller opirre mig. Dette følte hun ofte selv og gjorde mig undertiden bagefter en Undskyldning; da forsikrede jeg hende, at jeg slet ikke havde bemærket, hvad hun nu vilde undskylde. Jeg erindrer, at i Prøven til "Svend Dyrings Huus", i Slutningsscenen, da jeg paa Ryges Ordre (som dengang var Sceneinstructeur) styrtede ud ad den Dør i Baggrunden, hvor Helvig (som Fru Nielsen udførte) lader sig tilsyne, blev hun aldeles ude af sig selv og foer op imod mig, idet hun erklærede, at hun ikke spillede Rollen, ifald jeg gik ud ad denne Dør, thi det var med andre Ord at ville sige, at Helvig lokker Ragnhild ud i Vandet, hvor hun drukner; og hvis det var Meningen, da havde hun en gal Opfattelse af Rollen og vilde altsaa ikke spille den. Jeg blev meget forundret over denne uventede Heftighed og sagde for om muligt at standse den - thi jeg holdt virkelig saa meget af hende, at det smertede mig at se hende i denne Tilstand: "Jeg vil gaa ud ad hvilken Dør, De vil. Det er efter

Ryges Bestemmelse, at jeg gaar ad denne. Tillader han mig at gaa ad en anden, da er jeg villig dertil." Ryge kom nu og erklærede, at det var arrangeret saaledes paa Forfatterens Begjæring. Og hun maatte give sig 229 tilfreds. Saadanne Udbrud af hende havde jeg den største Medlidenhed med, thi de udspringe af en Irritabilitet, som kommer af Modgang og et sønderrevet Sind. Men der var mange Andre i Theaterpersonalet, som ikke toge hendes Heftighed fra denne Side og bieve yderst forbitrede derover, saa jeg bestandigt maatte tage hende i Forsvar. Da jeg nu sad og indstuderede den Rolle, hvori hun i sine lykkelige Dage havde gjort saa stort Indtryk paa Publikum, da tænkte jeg ret paa hendes uheldige Skjæbne, sammenlignet med min. Jeg stod mig i dette Øieblik med Publikum, saaledes at jeg vidste forud, det vilde modtage min Udførelse af Rollen med Bifald, om end den stod langt under hendes. Det var mig formeligt imod, at dette vilde ske, og jo nærmere Dagen kom til Stykkets Opførelse, des mere beklemmt blev jeg om Hjertet. Da Tiden nu var der, blev jeg saa ilde tilmode, at jeg for at lette mit Sind følte Trang til at udtale mig for hende selv som det eneste Middel til at bringe min Stemning i Ro. Jeg sendte hende da den Dag, jeg første Gang skulde spille hendes Rolle, en Bouquet Blomster og udtalte i et Brev, at hun maatte tro, at jeg fuldt vel vidste, hvad jeg skyldte hende, af hvad Godt der iaften vilde være i min Fremstilling, og at mit Spil kun vilde være et Forsøg paa at fastholde, hvad hun havde opfattet; at det Bifald, der iaften vilde lyde for mig, vilde jeg bede hende tilegne sig, som den, det egentlig tilkom - og Andet mere, som jeg nu ikke husker. Efter at dette var gjort, følte jeg mig lettere tilmode, og denne Følelse tiltog, da jeg endnu inden Forestillingen var begyndt, modtog følgende Brev fra min Ungdoms Veninde:

"Kjæreste Hanne! Jeg kan ikke sige, hvormeget din kjærlige Opmærksomhed for mig har rørt og glædet mig, og jeg sender dig derfor min hjerteligste Tak ligesom min hjerteligste Forsikkring om at din Triumph i Aften skal af mig erfares med Glæde. Jeg nedlægger med lidt Veemod jeg vil ikke nægte det men med de bedste Ønsker min Ret til Ernestine i dine Hænder da jeg veed du vil behandle hende med samme Kjærlighed som jeg engang stræbte at gjøre. Dersom jeg i Aften useet af Andre kunde sidde i en lille Krog vilde jeg gjerne endnu engang see denne min Yndling, men i Logen kunde man let misforstaae min Bevægelse og jeg bliver derfor hjemme, og ønsker dig i al Stilhed til Lykke. Farvel min kjære Hanne endnu engang
Tak!
Din hengivne
Anna Nielsen."
Fredag d. 18de Januar 1839.

Stykket blev spillet og gjorde Lykke, hvilket jeg denne Gang dog ingen ret Glæde havde af; thi det Bifald, jeg modtog, tilkom i Grunden en Anden, 230 som et glemsomt Publikum ikke mere, saaledes som jeg, erindrede. Det er Skuespillerens Lod; deres Billeder ere borte med dem selv.

For hver Dag, Uge, Maaned, der var tilbagelagt i denne Saison, takkede jeg Gud, saaledes længtes jeg efter Badereisen i Haab om at blive helbredet; thi det er ingen ringe Kval at føle et Onde, netop paa det Organ, hvormed man skal virke. Man sagde mig fra alle Kanter, at der var ikke det mindste at mærke hertil paa Scenen, og dette trøstede mig tildels, men jeg selv mærkede det og led derunder. Hvad der vist ogsaa havde fremkaldt dette Onde foruden Theateranstrengelserne, var min Passion for at spinde. Ved Rokken repeterede jeg mine Roller, idet jeg fandt Behag i den ensformige og beroligende Snurren af Hjulet. Men jeg tror, at det fine Støv, som flyver op, naar Hørren spindes, og som man uafbrudt sidder og indaander, er af uberegnelig Skade for Bryst og Hals. Jeg maatte derfor opgive denne Yndlingsbeskæftigelse, saa haardt det end faldt mig, og jeg vil raade Alle, som virke ved Stemmens Brug, aldrig at befatte sig hermed.